Velkommen til Hvidsten Kro

Kongelig Privilegeret Kro gennem næsten 400 år

Kro gennem næsten 400 år

Hvidsten Kro er en af landets ældste 113 Kongeligt Privilegerede kroer. Den blev anlagt i 1634 til at betjene de vejfarende på Randers - Mariager landevejen. Dengang lå kroen ved siden af kirken i Hald 6,5 km. øst herfor. Da Mariagerlandevejen omkring 1790 blev forlagt til det nuværende forløb over Hvidsten, flyttede kroen med, men mistede derved sin nære beliggenhed ved kirken. I stedet ligger kroen nu midt mellem Gassum og Spentrup kirke - Sidstnævnte hjemsted for digterpræsten Steen Steensen Blicher (1782-1848)

De Kongeligt Privilegerede kroer har rod i en forordning fra 1396, hvor Margrethe d. 1. (1353 - 1412) foreskrev, at der skulle oprettes kro for hver 4. Mil / 30 km langs rigets hovedveje. Ordningen slog dog først rigtigt igennem, da en ny forordning under Christian d. 4. i 1696 påbød, at udskænkning af brændevin kun måtte ske på de Kgl. Privilegerede kroer. Samtidig blev afstanden mellem kroerne reduceret til 2-3 mil (15-20 km). I første halvdel af 1700-tallet blev der udstedt omkring 200 bevillinger, som stadig er grundlag for mange landevejskroer.

Helt frem til 1912 var de Kgl. Privilegerede kroer forbeholdt de rejsende langs rigets veje. Lokale måtte finde beværtning andetsteds. Kroerne havde pligt til at indlogere de rejsende i tilfælde af f. eks. dårligt vejr, så her kunne den vejfarende finde logi for natten samt mad og drikke til både sig selv og hestene. Mange kroer blev også benyttet til ombytning og opstaldning af heste.

Fiil-slægten og Hvidsten Kro

Siden 1884 har kroen været drevet af Fiil-slægten - nu på 5. generation ved Søren og Cristina Fiil Paetch. Det var særligt kroværterne Marius og Gudrun Fiil, som i perioden 1934 - 44 satte deres præg på kroens smukke bygninger og interiør. Kroen har stadig en helt særegen stemning skabt med de utallige genstande og antikviteter som Marius flittigt handlede sig til i lokalområdet. Under Marius og Gudruns store indsats oplevede kroen gennem 1930-erne et stort opsving. På en god sommersøndag blev op mod 1.000 gæster beværtet på kroen.

Mest kendt er Hvidsten Kro dog for den tragiske skæbne som overgik Fiil-familien under den tyske besættelse af Danmark i 2. verdenskrig. Med henrettelsen af Marius Fiil, hans søn Niels og svigersøn Peder Sørensen, samt fængslingen af døtrene Tulle og Gerda blev Hvidsten Kro for alvor sat på landkortet og indskrevet i den danske bevidsthed og historie.

Hvidsten Kro ca. 1918 med kroejer Niels Fiil Pedersen og hans kone Nicoline. Foto: Purhus Lokal Arkiv

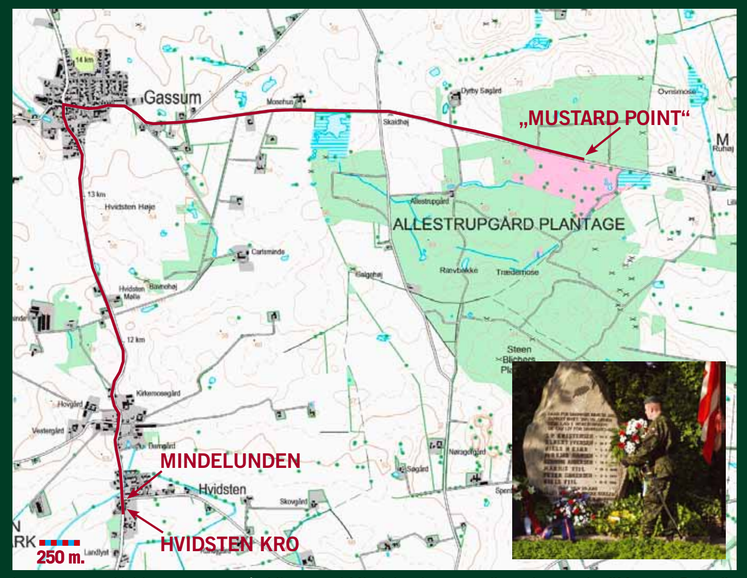

Læs mere om Hvidstengruppen på skiltene ved Mindelunden og nedkastningsstedet "Mustard Point." Foto: Leif Møller

Bygninger og krohaven

De ældste bygningsdele i Hvidsten kro stammer fra den oprindelige 1634-kro i Hald. Til kroen hører også et mindre landbrug på 24 tdr. land. Jorden leverede tidligere fødevarer til kroen og var med til at sikre en nogenlunde indtægt til kroværterne.

De nuværende bygninger er for en stor del fremkommet som knopskydninger i Marius Fiils entusiastiske liv og virke. Havesalen med dens flotte billedfriser blev for eksempel opført i 1938 som resultat af en overset overbooking. I 2001 blev Hvidsten Kro og de omliggende bygninger gennemgribende restaureret gennem frivillige bidrag og fondsmidler.

Hvidsten Kro med sti gennem haven til mindelunden for de faldne fra Hvidstengruppen.

Welcome to Hvidsten Inn

Hvidsten Inn is nearly 400 years old and holds a royal warrant to the Danish crown. The inn was established in Hald, around 6.5 km to the east of its present site, in 1634. In 1790, however, the inn was moved to Hvidsten due to the rerouting of the road between Randers and Mariager.

Only inns operating under royal warrant may serve schnapps, and all the way up until 1912, inns were reserved for travellers – locals had to find other places to meet and entertain themselves. Around 200 such inns remain in Denmark, representing a vital part of the country's cultural heritage.

The system of royal warrants for inns stretches back to 1396, when Queen Margrethe I (1353-1412) prescribed that inns to be set up every 4. danish Mile (30 km) along the kingdom's main roads. The inns also provided stables for horses used by stage and mail coaches.

This very typical inn, to which Marius Fiil (1893-1944) in particular added his own touch, has now been run by the Fiil family for five generations.

Be sure to visit the memorial garden in Hvidsten and the "Mustard Point" airdrop site, where interpretative signs will teach you more about the area.

Willkommen im Hvidsten Kro

Der Hvidsten Kro ist ein fast 400 Jahre alter königlich privilegierter Krug. Er wurde 1634 ca. 6,5 km östlich von hier, in Hald gegründet; 1790 wurde er jedoch im Zusammenhang mit der Änderung der Randers - Mariager Landstraße nach Hvidsten verlegt.

Es war nur den königlich privilegierten Krügen gestattet, Branntwein auszuschenken und bis 1912 waren die Krüge den Reisenden vorbehalten – die Einheimischen mussten sich nach anderen Lokalen umsehen. In Dänemark gibt es weiterhin um die 200 solcher Krüge, die ein erheblicher Teil des dänischen Kulturerbes ausmacht.

Die Regelung mit den Königlich privilegierten Krügen geht auf 1396 unter der damaligen Königin Margrethe 1. (1353-1412) zurück. Sie befahl, dass für jede 4. Meile (30 km) an den Hauptstraßen des Reiches Krüge einzurichten seien. Die Krüge hatten auch eine wichtige Funktion beim Einstallen der Pferde für Tageskutschen und Postrouten.

Der äußerst sehenswürdige Krug, den Marius Fiil (1893-1944) seinen besonderen Stempel aufsetzte, wird heute in der 5. Generation der Familie Fiil betrieben.

Besuchen Sie auch die Gedenkstätte in Hvidsten und die Abwurfstelle "Mustard Point"- anhand der dort befindlichen Schilder können Sie mehr erfahren.

Randers Kommune
Natur og Miljø Tlf. 89 15 15 15
Se mere på: www.hvidstengruppen.randers.dk

Tekst og layout: KulturKonsulenten © 2012, Tlf. 86 37 70 50. Foto: KulturKonsulenten & Randers Kommune.